

LBRIS

We know
books

CHARLES DICKENS

MARILE SPERANȚE

Vol. I

CAPITOLUL 1

Din numele de familie al tatălui meu, Pirrip, și din numele meu de botez, Philip, limba mea de copil n-a izbutit să scoată alt cuvânt mai lung și mai lămurit decât Pip. Și fiindcă eu îmi spuneam Pip, Pip a rămas.

Susțin că Pirrip este numele de familie al tatălui meu, bizuindu-mă pe autoritatea pietrei de pe mormântul lui și pe spusese surorii mele, doamna Joe Gargery, soția fierarului, întrucât nu mi-a fost hărăzit să-mi văd vreodată părinții și fiindcă nu mi-a căzut vreodată în mână vreun portret de-al lor (căci au trăit amândoi cu mult înainte de epoca fotografiilor), primele imagini despre ei mi le-am plăsmuit, în chip nelogic, după pietrele de pe mormântul lor. E ciudat că forma literelor de pe piatra tatii mă făcea să văd un om oacheș, scurt și îndesat cu părul creț și negru. Iar trăsăturile și caracterul inscripției: „De asemenea, și Georgiana, soția celui de mai sus”, mă duseseră la concluzia copilăroasă că mama era pistruiată și bolnăvicioasă. Cât despre cele cinci mici romburi de piatră, lungi fiecare de câte un picior¹ și jumătate, care se înșirau frumos alături de mormântul părinților, în amintirea celor cinci frațiori ai mei, care au renunțat foarte de timpuriu să-și mai croiască drum prin viața asta de luptă, lor le datorez convingerea, păstrată cu religiozitate, că bieții copii s-au născut cu toții culcați pe spate și cu mâinile înfundate în buzunarele pantalonilor și că nu și-au scos mâinile din buzunare cât timp au trăit.

Locuiam într-un ținut mlăștinos, lângă cotitura cea mai din vale a fluviului, la douăzeci de mile depărtare de mare

¹ Unitate de măsură având lungimea de aproximativ o treime dintr-un metru, folosită înainte de adoptarea sistemului metric.

și cea mai vie și cea mai puternică impresie pe care mintea mea o păstrează despre identitatea lucrurilor am dobândit-o în amurgul unei zile mohorâte, zi care a rămas neștersă din amintirea mea. În ziua de care vorbesc, m-am încredințat că locul acela posomorât și năpădit de urzici e cimitirul: că răposatul Philip Pirrip, decedat în această parohie, și Georgiana, „soția celui de mai sus”, sunt morți de-a binelea și îngropați; că Alexander, Bartholomew, Abraham, Tobias și Roger, copiii celor mai sus pomeniți, sunt morți și ei și îngropați; că întinderea aceea de dincolo de cimitir, unde pășteau cirezi, întunecată, sălbatică, plină de gropi și presărată cu movile și garduri, e țara mlaștinilor; iar șuvița plumburie de jos, din capătul ei, e fluviul; că locul îndepărtat și sălbatic de unde năvălește vântul e marea și că pumnulețul ăsta de om, care tremură și scâncește, înfricoșat de tot ce vede, e Pip.

— Dar mai tacă-ți gura! strigă o voce înspăimântătoare, și un om se ridică dintre morminte, lângă ușa care dădea în biserică. Stai liniștit, diavole, că de nu, îți frâng gâtul!

Era o ființă înfricoșătoare: purta o haină grosolană, cenușie, și avea o cătușă de fier la picior. Pălărie nu avea, ghetele îi erau rupte, iar la cap era legat cu o basma zdrențuită. Arăta ca un om ieșit din apă, care se târâse prin noroi și fusese lovit și tăiat de pietre, înțepat de urzici și sfâșiat de măracini; șchio-păta, tremura, se holba la mine și mormăia tot timpul; dinții îi clănțăneau când mă apucă de bărbie.

— Vă rog, domnule, să nu-mi frângeți gâtul, îl implorai eu, îngrozit. Vă rog frumos...

— Cum te cheamă ? întrebă omul. Spune iute!

— Pip, domnule.

— Încă o dată, și se holbă la mine. Ia zi!

— Pip, Pip, domnule.

— Unde locuiești? Arată-mi cu degetul!

Arătai în direcția unde se întindea satul nostru, printre aninii și plopii de pe malul neted, cam la o milă depărtare de biserică.

După ce mă privi timp de o clipă, omul mă întoarse cu **capul în jos și cu picioarele în sus și-mi goli buzunarele.** Dar,

în afară de o bucată de pâine, nu găsi nimic. Când biserica se întoarse din nou în picioare – căci omul era atât de iute în mișcări și atât de puternic, încât răsuci biserica cu susul în jos, în fața mea, și mă făcu să văd clopotnița la picioarele mele – cum spun, când biserica se întoarse din nou în picioare, eu ședeam, tremurând, cocoțat pe o piatră înaltă de mormânt, în timp ce el înfuleca pâinea cu lăcomie.

— Măi puștiule, făcu omul, lingându-și buzele, dar dolofani obraji mai ai!

Cred că, într-adevăr, aveam obraji dolofani, deși pe atunci eram cam mititel și nu prea voinic pentru vârsta mea.

— Să fiu al naibii dacă nu i-aș mânca! spuse omul, clătînând amenințător din cap. Zău dacă n-aș face-o!

Îmi exprimai cu gravitate dorința ca acest lucru să nu se întâmple și mă încleștai cu putere de piatra pe care mă așezase omul, întâi ca să mă țin mai bine, și apoi ca nu cumva să încep să plâng.

— Ia spune-mi, făcu omul, unde ți-e mama?

— Acolo! răspunsei eu.

Omul tresări, ca și cum ar fi vrut s-o ia la goană, apoi se opri și se uită în urmă.

— Acolo, explicai eu serios. „De asemenea, și Georgiana”, aia-i mama.

— A! făcu el, întorcându-se. Și ăla de alături de ea e tată-tău?

— Da, domnule, spusei eu, chiar el. „Răposat în această parohie.”

— Aha! bodogăni omul, gânditor. Și acum tu pe lângă cine trăiești, asta dacă cumva te mai las eu cu zile, lucru la care încă nu m-am hotărât.

— Cu sora-mea, doamna Gargery, nevasta lui Joe Gargery, fierarul, domnule.

— Fierarul, aha! făcu el. Și-și privi piciorul.

După ce-și plimbă de câteva ori privirea întunecată de la picior la mine, se apropie de piatra pe care ședeam eu, mă apucă de amândouă mâinile și mă împinse îndărăt, ținându-mă cât putea mai departe de el; ochii lui mă sfredeleau, și eu îl priveam cu deznădejde.

LBRIS

We know
books

CHARLES DICKENS

MARILE SPERANȚE

Vol. II

CAPITOLUL 29

M-am sculat dis-de-diminează și am ieșit din casă. Era prea devreme ca să mă duc la domnișoara Havisham, așa că am pornit-o spre câmp, spre acea parte a orașului unde locuia domnișoara Havisham, nu spre aceea unde locuia Joe. La Joe aveam timp să mă duc a doua zi, gândindu-mă cu recunoștință la ocrotitoarea mea și făurindu-mi tablouri minunate, după ce aveam să cunosc planurile ei cu privire la mine.

N-o adoptase ea oare pe Estella și aproape că mă adoptase și pe mine? Gândul ei nu putea fi altul decât să ne unească. Mie îmi va încredința misiunea de a reînvia din nou casa aceea jalnică, de a lăsa soarele să pătrundă în odăile întunecate, de a învărti din nou ceasornicele, de a aprinde focul în vetrele reci, de a smulge pânzele de păianjen, de a alunga gândacii din casă, pe scurt, de a îndeplini toate faptele luminoase ale cavalerului din poveste și de a mă căsători cu prințesa. Mă oprisem în fața casei ca s-o privesc când trecusem pe acolo și zidurile ei afumate de cărămidă, ferestrele astupate cu zid, iedera groasă și verde care înconjură până și coșurile cu rămurelele și cârceii ei asemănători unor brațe bătrâne și musculoase alcătuiau un fel de vrajă ispititoare, al cărei erou eram eu. Desigur că Estella era zâna care țesea această vrajă. Dar, deși pușese atâta stăpânire pe mine, deși închipuirea și nădejdlile mele se agățau de ea, deși înrâurirea ei asupra vieții și caracterului meu de copil fusese atotputernică, totuși, nici măcar în dimineața aceea romantică nu o înzestram cu alte daruri decât cele pe care le avea. Pomenesc de acest lucru, acum, cu un anumit scop, fiindcă acesta este firul pe care trebuie să-l urmați ca să

vă puteți descurca în labirintul vieții mele. Experiența m-a învățat că noțiunea convențională de îndrăgostit nu poate fi întotdeauna adevărată. Adevărul adevărat este că o iubeam pe Estella cu o dragoste de bărbat, că o iubeam numai și numai pentru că o găseam ispititoare. Știam, spre marea mea durere, știam de cele mai multe ori, dacă nu întotdeauna, că o iubeam în ciuda înțelepciunii, a făgăduielilor pe care mi le făceam, în ciuda liniștii mele și a oricărei speranțe, în ciuda fericirii mele și a tuturor înfrângerilor posibile. O dată pentru totdeauna. O iubeam, deși cunoșteam adevărul. Și nu mă puteam împiedica să o iubesc, ca și cum aș fi socotit-o întruchiparea desăvârșirii omenești.

Mă plimbai, așteptând să ajung la poartă la ora la care soseam pe vremuri. După ce am tras cu o mână șovăielnică de clopoțel, m-am întors cu spatele la poartă, încercând să-mi recapăt răsuflarea și să-mi potolesc bătăile inimii. Am auzit ușa laterală deschizându-se și apoi pași prin curte; dar mă prefăcu că nu aud chiar și în clipa când balamalele ruginite ale porții scârțâiră. În cele din urmă, simții o atingere pe umeri, care mă făcu să tresar și mă întorsei. De-abia acum tresării în chip firesc, căci mă găseam față în față cu un om în haine severe, cenușii. Era ultimul om pe care m-aș fi așteptat să-l văd îndeplinind slujba de portar la domnișoara Havisham.

— Orlick!

— Ei, domnișorule, și aici s-au întâmplat schimbări, și încă mai mari ca cele din viața dumitale! Dar intră, intră. N-am voie să țin poarta deschisă.

Intrai, iar el trânti poarta și o încuie, scoțând cheia din broască.

— Da, făcu el, răsărind alături de mine, după ce umblase cu câțiva pași în urmă mea, ca un câine. Iată-mă!

— Cum ai ajuns aici?

— Am ajuns, răspuse el, cu picioarele. Și lucrurile erau alături de mine, într-o roabă.

— Serios, te-ai aciuat pe-aici?

— Doar nu în joacă, domnișorule.

Nu prea eram sigur că e așa. Avui răgaz să cântăresc în minte răspunsul pe care mi-l dăduse, în timp ce privirea lui

adormită se ridica de pe jos și se plimba pe picioarele, pe mâinile și pe fața mea.

— Vasăzică, ai plecat de la fierărie? întrebai eu.

— Dar ce, casa asta seamănă cu o fierărie? răspunse Orlick, aruncându-și privirea lui jignitoare de jur-împrejur. Ia spune, îți place?

Îl întrebai de când părăsise fierăria lui Gargery.

— Aici zilele seamănă așa de mult unele cu altele, răspunse el, că pierd șirul dacă nu le țin socoteala. Oricum, am venit aici la câțva timp după ce ai plecat tu.

— Asta știam și eu, Orlick.

— Bine, făcu el uscat. Tu știi de toate.

Între timp, ajunserăm la ușa casei; odaia lui era chiar lângă ușa aceea laterală și avea o fereastră mică, ce se deschidea în curte. Așa mică cum era, semăna cu odăițele în care locuiesc portarii la Paris. Pe peretele odăii atârnavă niște chei, la care el adăugă cheia porții; patul lui, acoperit cu o scoarță cârpăcită, era așezat într-o despărțitură, într-un fel de firidă. Odaia părea neîngrijită, închisă și cufundată în somn, ca și cum ar fi fost cușca unui popândău cu chip omenesc; iar Orlick, a cărui făptură greoaie se pierdea în întunericul odăii, părea popândăul cu chip omenesc pentru care fusese făcută încăperea, așa cum, de fapt, se și întâmplase.

— Odaia asta n-am mai văzut-o până acum, spusei eu, dar pe vremuri nici nu exista pe-aici un portar.

— Nu, făcu el, până când și-au dat seama că locuința e cu totul lipsită de apărare și au socotit că e primejdios să stai fără portar acum, când mișună ocnașii, haimanalele și bandiții. Și atunci am fost recomandat eu ca un om care știe să răspundă când e atacat și așa am intrat în slujba asta. E mai ușor decât să suflu în foale și să dau mereu cu ciocanul. E încărcată, știi?

Îmi ațintisem privirea asupra unei arme cu patul bătut cu alamă, care atârna deasupra căminului, și ochii lui urmăreau privirea mea.

— Bine, spusei eu, căci nu doream să mai stau de vorbă cu el. Mergem sus la domnișoara Havisham?

— Să fiu al naibii dacă știi! răspunse el, întinzându-se și apoi scuturându-se. Alte porunci n-am mai primit, domnișorule.

Eu o să dau o lovitură de ciocan în clopotul acesta, tu ia-o înainte pe coridor, până când ai să întâlnești pe cineva.

— Sper că sunt așteptat!

— De două ori să fiu al naibii dacă știi! spuse el.

Atunci o luai înainte pe coridorul acela lung, pe care pășisem pe vremuri cu ghetele mele grosolane, și el lovi cu ciocanul în clopot. Când ajunsei la capătul coridorului, în timp ce clopotul tot mai răsuna, o întâlnii pe Sarah Pocket; aceasta se făcuse verde-gălbuie din pricina mea.

— O! făcu ea. Dumneata, domnule Pip?

— Eu, domnișoară Pocket. Te anunț cu bucurie că domnul Pocket și familia sunt bine sănătoși.

— S-au făcut mai înțelepți? spuse Sarah, clătinând jalnic din cap. Mai bine ar fi înțelepți decât sănătoși. A, Matthew, Matthew! Cunoști drumul, domnule?

Îl cunoșteam destul de bine, căci urcasem scara aceea de multe ori, pe întuneric. De data aceasta o urcam încălțat cu ghete mai subțiri decât atunci; ciocăni, ca pe vremuri, la ușa domnișoarei Havisham.

— E ciocănitul lui Pip, o auzii eu spunând. Intră, Pip.

Ședea pe scaunul ei, lângă masa cea veche, în rochia cea veche, cu mâinile împreunate pe mânerul bastonului, cu bărbia proptită în mâini și cu ochii la foc. Alături de ea ședea o domnișoară elegantă, pe care nu o văzusem niciodată; ținea în mână pantoful alb, care nu fusese purtat niciodată, și-l privea cu capul aplecat.

— Intră, Pip, murmură domnișoara Havisham, fără să se uite în jurul ei și fără să ridice privirea. Intră, Pip. Ce mai faci, Pip? Îmi săruți mâna, ca și cum aș fi o regină? Așa-i?

Se uită pe neașteptate la mine, mișcând doar dintr-un ochi, și repetă cu un glas ghiduș, dar răutăcios:

— Așa-i?

— Am auzit, domnișoară. Havisham, începui eu cam încurcat, am auzit că ați avut bunătatea să mă poftiți să vă văd, și am venit numaidecât.

— Ei?

Domnișoara pe care nu o mai văzusem niciodată își înălță privirea și se uită ironic la mine; abia atunci recunoscui ochii

Estellei. Dar era atât de schimbată! Devenise mult mai frumoasă și mult mai femeie; era atât de vrednică de admirație și atât de minunată, încât mi se păru că eu nu mă schimbasesm deloc. În timp ce mă uitam la ea, mi se părea că alunecam fără nădejde înapoi și că eram din nou băiatul grosolan și necioplit de odinioară. Doamne, cât de cumplit era simțământul acela al distanței și al nepotrivirii care mă cuprinsese și cât de mare era depărtarea dintre noi!

Îmi dădu mâna. Eu am bâlbâit ceva despre bucuria de a o revedea și despre nerăbdarea cu care așteptasem această revedere.

— O găsești foarte schimbată, Pip? întrebă domnișoara Havisham cu o privire lacomă și lovind cu bastonul într-un scaun care se afla între ele două, în semn că pot să mă așez pe el.

— Domnișoară Havisham, când am intrat în odaie, mi se părea că nu e nici urmă de Estella în chipul și în înfățișarea ei, dar acum totul se preface în chip atât de ciudat în Estella cea...

— Ce? Vrei să spui în Estella cea de altădată? Îmi tăie vorba domnișoara Havisham. Ți-amintești cât de mândră și de jignitoare era și că voiai să fugi de ea?

Îi răspunsei încurcat că toate acestea se petrecuseră cu mult timp în urmă și că pe atunci eram nepriceput și alte lucruri de același fel. Estella zâmbea stăpânit și-mi spuse că nu se îndoia că avusesem dreptate și că ea se purtase foarte urât.

— Pe el îl găsești schimbat? o întrebă domnișoara Havisham.

— Foarte schimbat, spuse Estella, cu ochii la mine.

— Mai puțin necioplit și grosolan? spuse domnișoara Havisham, jucându-se cu părul Estellei.

Estella râse, privind pantoful pe care-l ținea în mână, apoi râse din nou, privindu-mă pe mine, și pe urmă puse pantoful jos. Tot mă mai socotea un băiețaș, dar acum mă ademenea.

Stăteam toți trei în odaia plină de vise, printre lucrurile acelea vechi și ciudate, care mă înrâuriseră atât; aflai că Estella tocmai se întorsese din Franța și că se pregătea să plece la Londra. Mândria și încăpățânarea ei de odinioară fuseseră într-atât supuse frumuseții ei, încât era cu neputință și nefiresc – sau poate că așa mi se părea mie – să le despart de

chipul ei. Într-adevăr, era cu neputință să despart ființa ei de râvna după rang și avere care-mi tulburase copilăria, de toate acele năzuințe nesăbuite care mă făceau să-mi fie rușine de casa mea și de Joe, de toate acele viziuni care mă făceau să-i văd fața în vâlvătaia flăcărilor, s-o văd cum se înalță din fierul așezat pe nicovală, sau cum se desprinde din întunericul nopții, privind prin ferestruica de lemn a fierăriei, și apoi pierind. Într-un cuvânt, mi-era cu neputință s-o despart, în trecut sau în prezent, de însăși viața mea.

Hotărâsem să-mi petrec acolo toată ziua, să mă întorc seara la hotel și să plec a doua zi la Londra. După ce stăturăm câtva timp de vorbă, domnișoara Havisham ne trimise pe amândoi la plimbare în grădina părăginită și-mi spuse că, la întoarcere, am s-o mai plimb puțin prin odaie, ca pe vremuri.

Așa că Estella și cu mine ieșirăm în grădină prin porțița prin care trecusem în ziua când mă întâlnisem cu tânărul cel palid, Herbert cel de astăzi; eu mergeam cu inima strânsă, adorând până și marginile rochiei ei. Ea era foarte stăpânită și fără îndoială că nu privea cu adorație marginile hainei mele. Când ne apropiarăm de locul întâlnirii cu Herbert, ea se opri și-mi spuse:

— Ciudată făptură trebuie să fi fost eu când eram mică, fiindcă în ziua aceea m-am ascuns și am văzut toată lupta voastră, și tare mi-a plăcut!

— Și m-ai răsplătit foarte frumos.

— Adevărat? răspunse ea, foarte nepăsătoare, ca și cum nici nu și-ar fi amintit despre ce era vorba. Mi-amintesc că-mi era ciudă pe adversarul dumitale, fiindcă fusese adus ca să mă plectisească o zi întreagă.

— Acum suntem buni prieteni.

— Adevărat? Da, îmi amintesc că ai început să studiezi cu tatăl lui.

— Da.

Dădui acest răspuns cu neplăcere, pentru că mi se părea că-mi dădea un aer copilăresc; de altfel, așa îmi vorbea, ca unui copil.

— De când a început să-ți surădă norocul și ți-ai schimbat planurile de viitor, ți-ai schimbat și prietenii, spuse Estella.